

Volný pohyb osob, volný pohyb pracovní síly v EU

(právní úprava v EU a její
implementace do právního řádu
ČR)

Vnitřní trh

Vnitřní trh jako jeden ze základních cílů EU je založen na čtyřech svobodách, které zahrnují:

- 1) Volný pohyb služeb
- 2) Volný pohyb osob
- 3) Volný pohyb kapitálu
- 4) Volný pohyb zboží

Vývoj volného pohybu osob

- Původně po založení ESUO právo volného pohybu náleželo pouze pracovníkům zaměstnaných při těžbě uhlí a při výrobě oceli
- Po přijetí Římské smlouvy rozšířen na osoby vykonávající ekonomickou aktivitu - k 1.7.1968 celní unie
- Počátek 90.let rozšíření na další skupiny:
 - studenty,
 - Důchodce,
 - osoby žijící z nezávislých příjmů

Právní úprava volného pohybu osob

1. Primární právo:

část II. Smlouvy o fungování EU – *Zákaz diskriminace a občanství Unie*. Občanství Unie existuje vedle občanství členských států, nenahrazuje je. Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, má občanství Unie

čl. 18 přímý zákaz jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti v rámci použití Smluv

Občanství Unie

- Občané Unie mají mimo jiné:
 - Právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států
 - Právo volit a být voleni ve volbách do EP v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu
 - Právo volit a být voleni ve volbách v obecních volbách v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu
 - Na diplomatickou a konzulární ochranu na území třetí země
 - Petiční právo k EP
 - Právo obracet se na evropského veřejného ochránce práv

Primární právo (pokračování)

Čl. 45 Smlouvy o fungování EU (bývalý čl. 39 popř. 48 Smlouvy o založení ES) – volný pohyb pracovní síly – dle judikatury ESD je přímo aplikovatelný. Zaručuje:

- Právo ucházet se o skutečně nabízené pracovní místo
- Právo pohybovat se za tímto účelem po území jiného členského státu
- Právo pobývat na území jiného členského státu za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků
- Právo pobývat na území jiného členského státu po skončení hospodářské aktivity

Primární právo - pokračování

Výjimky z volného pohybu pracovníků

Čl. 45 předpokládá omezení odůvodněná:

1. Veřejným pořádkem
2. Veřejnou bezpečností
3. Veřejným zdravím
4. Vyloučení zaměstnanci ve veřejné správě

Vyloučení je možné jen při přístupu k zaměstnání, po vzniku pracovněprávního vztahu (služebního poměru) musí být zajištěny stejné podmínky, jaké mají tuzemští pracovníci

2. Sekundární právo

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady 492/2011/EU ze dne 5.dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie nahradilo Nařízení Rady 1612/68/EHS o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství
- Směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (nahradila předchozí směrnice ze 60. let)

Věcný rozsah volného pohybu

- Právo opustit území
- Právo vstoupit na území jiného členského státu
- Právo pobývat na území jiného členského státu
- Právo pohybovat se na území jiného členského státu
- Právo pobývat na území jiného členského státu po skončení hospodářské aktivity

Osobní rozsah volného pohybu

- Státní příslušníci členského státu EU
- Rodinní příslušníci
 - Manžel, manželka
 - Registrovaný partner
 - Potomci v přímé linii mladší 21 let nebo jsou vyživované osoby
 - Předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami

Pracovník

- Osoby vykonávající hospodářskou aktivitu mají více výhod, než osoby pohybující se za jiným účelem
- Charakteristické znaky pracovníka (dle ustálené judikatury Evropského soudního dvora)
 - Výkon činnosti po určitou dobu
 - Pod vedením jiné osoby
 - Za odměnu
- Výkon činnosti musí být skutečný a efektivní a zajišťovat osobě zdroj příjmu

492/2011 o volném pohybu pracovníků

- 1. Přístup k zaměstnání
- 2. Výkon zaměstnání a rovné zacházení
 - Zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti pokud jde o:
 - Podmínky zaměstnání a pracovní podmínky, zejména o podmínky odměňování propouštění a návratu k povolání nebo opětovnému zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným

Pokračování

- Požívání stejných sociálních a daňových výhod jako tuzemští pracovníci
- Využívání na stejném základě a za stejných podmínek vzdělávání na odborných školách a střediscích pro rekvalifikaci
- Stejné postavení v oblasti členství v odborových organizacích
- Výhody v oblasti ubytování, včetně vlastnictví ubytování

Rodiny pracovníků

- Právo dětí pracovníků na přístup k obecnému, učňovskému a odbornému vzdělávání jako státní příslušníci hostitelského státu, pokud mají bydliště na jeho území

Sociální zabezpečení osob migrujících v rámci Unie

- Poskytování dávek sociálního zabezpečení – přímý vliv na volný pohyb zejména na ekonomickou aktivitu v jiném členském státě
- Nařízení 883/2004 o koordinaci národních systémů sociálního zabezpečení – nahradilo nařízení 1408/71
- Základní zásady koordinace:
 - Aplikace systému pouze jednoho státu
 - Zákaz diskriminace založené na státní příslušnosti
 - Sčítání dob pojištění
 - Výplata dávek do ciziny

Implementace v ČR

- Nařízení 492/2011 o volném pohybu pracovníků i nařízení 883/2004 o koordinaci národních systémů sociálního zabezpečení jsou přímo aplikovatelná
- Směrnice 2004/38 je implementována v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR
- Zaměstnávání občanů EU a jejich rodinných příslušníků (EHP a Švýcarsko) zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti